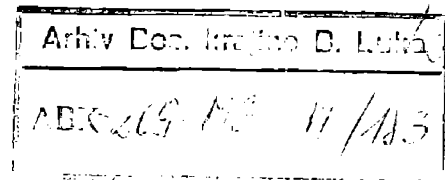

ARHIV BOSANSKE KRAJINE
U BANJOJ LUCI

MARJANOVIĆ SLOBODAN:

" STVARANJE PRIJEDORSKE PARTIJSKE ORGANIZACIJE"

L E G E N D A:

- 13 stranica mašinom kucanog teksta dobivenog iz Muzeja "Kozare" u Prijedoru 11. 6. 1976. godine .
- SADRŽAJ SJEĆANJA: politički idejni rad kroz napredna društva u Prijedoru ; autor postaje član KPJ 1940. godine; o nekim naprednim komunistima Prijedora ; veze sa Banja Lukom ; štrajk Ljubijskih rudara 1940. godine
- PERIOD: od 1936. do 1941. godine
- original u Muzeju "Kozara " u Prijedoru a kópja u Arhivu Bosanske krajine.

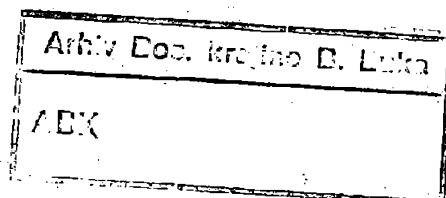
U
Slobodan MARJANOVIĆ:

STVARANJE PRIJEDORSKE PARTIJSKE ORGANIZACIJE

Pravni fakultet u Beogradu i povremeni dodiri sa naprednim studentima ovoga fakulteta bio je odlučujući faktor u mom političkom opredjeljenju prije rata. Uopšte je poznato da je Beogradski univerzitet jedna od žiža revolucionarnog pokreta u predratnoj Jugoslaviji. Njegova snaga je bila u tome što je okupljao napredne studente i što je predstavljalo privlačnu snagu za sve studente iz unutrašnjosti. Ako se može govoriti o prodiranju naprednih ideja u manja mjesta u unutrašnjosti, onda je bez sumnje beogradski pravni fakultet odigrao takvu ulogu preko studenata iz unutrašnjosti.

Već 1938. sam bio u "Klubu naprednih studenata". Tu su komunisti i napredni studenti, u uslovima ilegalnog rada, našli prostor za svoje političku aktivnost kroz javne oblike djelatnosti. U to vrijeme dolazio sam u dodir sa Hirrom Popperom i još nekim drugovima. Neko vrijeme radio sam kao radnik kod redakcije lista "Politika". I ovdje sam došao u neposrednu vezu sa drugovima, opredjeljenim komunistima /Vojo Kovačević i još neki/. To je značilo uključivanje i pristup naprednom pokretu. Izbori i razne akcije u Beogradu, u kojima sam učestvovao, na mene su vršile ne samo idejni nego i organizovani uticaj.

I u Prijedoru, zavisno od uslova, javljala se poneka napredna misao, revolucionarna misao, koja se povremeno trčila i gasila. Sve je to bilo uslovljeno tadašnjim političkim plimama i osjekama, počev od 1919. godine. Nesumnjivo, tome su doprinosili i događaji: jačanje fašizma, a naročito otpočinjanje građanskog rata u Španiji 1936. godine. To su uglavnom bili spolj-

ni faktori. Onda teškoće Prijedora, kao mjesta sa brojnim zanatskim radnicima. Iznuřeni krizom, seljaci su bili osiromašeni i u teškom položaju. Uporedo sa tim, pritiskivala je nezaposlenost, neizvjesnost i nesigurnost.

Sigurno je da su opšte političko-ekonomske prilike u svijetu i vanjski događaji, kao i bezperspektivno stanje u zemlji sa politikom tadašnjeg režima, uticale da se stvara revolucionarno raspoloženje. Jasno, tome je doprinijelo i saznanje o postojanju Sovjetskog Saveza i njegovog razvitka, zatim podjela u čitavom svijetu na napredne i demokratske snage s jedne strane, i s druge - na najagresivnije snage fašizma. To je moralo da utiče na radnike, seljake i inteligenciju. To je, razumljivo se, moralo da dobije prijeduru i u Prijedoru. I ovdje se već počela javljati konfrontacija. Naročito je došlo do konfrontacije 1936. kada je u ovaj kraj počeo da prodire i Dimitrije Ljotić, odnosno Ljotićevski pokret. On je pokušao da prodire i u sela. Tu su se na stranačkoj liniji tadašnjih partija JNS, a kasnije i JRZ, konfrontirale snage za i protiv ne samo u gradjanstvu, nego i u krugu zanatskih radnika i ostalih. To su opšte prilike u kojima se radjela napredna misao i istovremeno opredjeljivali ljudi. Ovo pada upravo u vrijeme konsolidacije KPSJ.

Zavladala je, tako da kašem, politička živost u Prijedoru. Ona je naročito bila izražena u ljetnim danima, kada su studenti i djeca dolazili na odmor. Naročito je bila rasvijena živa aktivnost kroz kulturno društvo "Znijanje", zatim preko djeke u prijedorskoj gimnaziji. Okolnost je bila takva da su u kulturnom društvu "Znijanje" bili demokratski raspoloženi ljudi, koji su dali mogućnost i šansu mladima. Razumljivo, to je imalo odraza i na starije ljude. To je bio samo jedan vid noše

Arhiv Doc. brojno B. Luka

ABK

aktivnosti. Tako je isto bilo i u gimnaziji. U isto vrijeme, išlo se na stvaranje sindikalne organizacije - BODIC, pa su i u ovoj organizaciji djelovali neki zanatli radnici.

Ukratko govoreći, ovaj rad, politički i idejni, praktični rad kroz društva bio je vijesnik da pokret dobija svoje konture i svoju organizacionu fizionomiju. Ona je u to vrijeme bila u naponu, tako se i zimi djelovalo. Postojala je čitaonica, u kojoj su se ljudi okupljali i izmjenjivali mišljenja, upoznavali se događajima i sl. Svaki ozbiljniji politički događaj oživljavao je rad i našu aktivnost. Svakako da su spoljni događaji ubrzavali svijest o opasnosti koja prijete: događaji oko okupacije Austrije, Čehoslovačke itd. Tome su doprinijeli i događaji u zemlji, naročito profašističko opredjeljenje vladajućeg režima i sporazum Cvetković - Maček. Sve je to uticalo na učmalost stanja i budilo svijest o potrebi izmjene režima. Naročito je bilo jasno kuda vodi vladajući režim Milana Stojadinovića, koji se politički i ekonomski vezuje za fašizam. Neosporno je da su ljudi ove vezivanja osjetili i na svome materijalnom položaju.

Ti objektivni uslovi, pogoršanje stanja u zemlji, sa neposrednom ratnom opasnošću, dalo je snagu i studentskom pokretu, od borbe protiv konkordata do raznih sporazuma, na čemu se vršila mobilizacija i studentskog i radničkog pokreta. Mobilizacija je vršena pod parolama borbe protiv rata, protiv fašizma, za demokratizaciju i ravnopravnost naroda: borba da se zemlja osposobi za rat i odbranu unutrašnjom konsolidacijom.

To je sve omogućilo da se pokret iz tanke baze - radnika, studenata i djaka, shvati kao povezan interes svih ljudi. Taj spoj je u stvari razbio nevjericu prema komunistima, godinama njegovanu propagandu od strane tadašnjeg režima, koji je o

Arhiv Doc. kraljeva E. L. L. L.

ABK

komunistima govorio da su antidržavni, da su protiv braka, protiv vjere i sl. čime se režim služio da bi izolovao komuniste.

Vrlo je karakteristično za mjesto kakav je Prijedor, bez revolucionarne tradicije i potke radničke klase, da su opšte političko-ekonomske prilike i organizovan rad partije uticali da se u skromnim uslovima otpočne sa organizovanim radom od 1939. godine. U to vrijeme kandidovan sam za člana KPJ. Bilo je još nekih drugova, ali je sa njima radjeno pojedinačno. Takvi su bili uslovi ilegalnog rada.

Početkom 1940. primljen sam, zajedno sa još dvojicom drugova, u KPJ. To je bilo i stvaranje partijske ćelije u Prijedoru. Ne znam ko nas je primio u KPJ. Bilo je to jedne večeri, na sastanku s nekim drugom. Više ga nisam vidjeo. Prilike pod kojima smo primljeni i radili, zahtijevale su takav odnos među nama. Nije se ni moglo znati, obzirom na ilegalni način rada. Sigurno je da je to bio drug iz Banje Luke ili iz Zagreba. Međutim, predostrožnost u vezi sa prevalama uticala je da se tako moralo raditi, pa je to jedan od razloga da nisam znao, a ni ti kasnije saznao, ko nas je primio u partiju.

Na tome prvom sastanku bili su: Drago Lukić, Mišo Bundalo i Slobodan Marjanović. Lukić je već bio poznat kao napredan čovjek i radnik koji se sukobljavao sa upravom radnika u Ljubiji, gdje je radio. Bundalo je bio aktivan među prijedorskim zanatskim radnicima i sindikalno organizovan. U to vrijeme, studirao sam na Pravnom fakultetu u Beogradu, pripremajući se kod kuće, odakle sam odlazio na polaganje ispita. Tako sam imao mogućnosti za rad sa dvojicom drugova, koji su živjeli u Prijedoru, odnosno u Ljubiji.

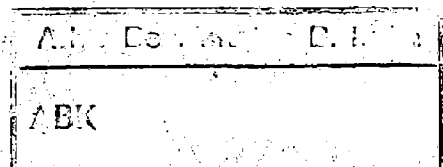
Arhiv Eon. Broj: B. Ljub. 1/1

ABK

Sastanak je održan u kući Toše Radetića. Sjećanja sa toga prvog sastanka su, razumljivo se, isbleđjela. Tu smo imali čovjeka koji nam je omogućio da se sastanemo. Drug koji nam je saopštio da smo primljeni u partiju, rekao nam je kroz koje forme treba da djelujemo. Više se ne sjećam da li nam je govorio o tome da ćemo sa nekim imati vezu /normalno bi bilo da smo govorili i o tome/. Možda je bilo riječi o vezi, ali s kime, to nam nije rekao. Znam da je sastanak održan u januaru 1940. Sjećam se i po tome što je bio veliki snijeg i zima.

Mi smo kasnije nastavili da se sastajemo i dogovaramo. Tu nije bilo strogog odnosa - sekretar i članovi, jer smo samo nas trojica. Najbitniji rad stajao je pred Dragom Lukićem, objektivno zato što je radnik ručnika Ljubije, u kojem su uslovi rada bili vrlo teški. Zadatak nam je bio da nastavimo sa sindikalnim organizovanjem u Ljubiji i Prijedoru i djelovanjem kroz postojeće legalne forme, kroz kulturna, sportska i druga društva, preko kojih je partija inače djelovala. Uporedo sa tim, trebalo je i politički da djelujemo u skladu sa tadašnjim kretanjima, kada je rat već bio na pomolu. Naša aktivnost je ograničena borbom protiv rata, protiv uključivanja naše zemlje u blok na strani fašističke osovine; zatim smo radili na popularisanju Sovjetskog Saveza i njegove borbe protiv imperijalističkog bloka.

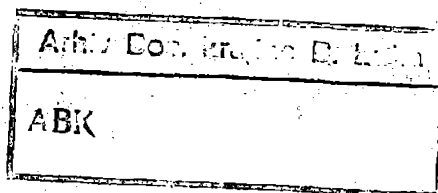
Uprkos tome u ljetnim mjesecima radili sa omladinom. Preko pojedinih omladinaca vezu smo držali sa gimnazijom. Tu su i rodbinske veze naših drugova sa mladim braćom i sestrama u gimnaziji. Oni su, kao napredni omladinci i studenti, vršili uticaj. S druge strane, imali smo sretnu okolnost da je u toj

gimnaziji većina profesora bila demokratski orijentisana i prema nama raspoložena, odnosno opoziciono raspoložena prema postojećem režimu. Tako je postojala klima za ozbiljniji prodor u gimnaziju, među srednjoškolsku omladinu. Brojni su napredni profesori, na čelu sa Nikom Favićem /Spiro Kulašić i Ratko Djurović/, tako da je olakšan rad sa omladinom u gimnaziji. Uporedo smo djelovali i među radničkom omladinom, zatim kroz klub "Slaviju". Tu su zatrovani odnosi, koji su se manifestovali kroz građanske klubove i "Slaviju". Vrlo je značajan rad kroz "Slaviju" na prevazilaženju antagonizama koji su se prolamali na sportistima. Mi smo, kao aktivni sportski radnici, uspjeli da u roku od godinu-dvije dobijemo upravu kluba i budemo u podsavezu klubova koji su saradjivali sa "Borcom" iz Banje Luke. Uopšte se u to vrijeme razvijala borba za pozicije i uticaj.

Organizacija "Seljačko kolo" imala je tradiciju na selu. Inače, naš kraj je poznat po buntovnoj tradiciji. "Seljačko kolo" je kroz prosvetiteljski i ostali rad imalo jakog uticaja među seoskim masama, kroz koje je i partija djelovala politički. To su uglavnom oblici kojima smo djelovali i obezbjedjivali naš uticaj, uticaj partije. Ova aktivnost je brzo rasla, uporedo sa sazrijevanjem općih prilika i konfrontiranjem snaga u selji.

U našem radu mnogo su nam pomagali, iako još nisu bili članovi KPJ, Ilija Stojenović i Esad Midžić, te još neki. Sa njima smo imali čvrstu vezu. Ilija je, kao radnik, djelovao među radničkom omladinom. Bio je vrlo aktivan, iako je postao komunist tek u septembru 1940. Esad je bio u Beogradu, na studijama, i otuda nam je slao literaturu, a za vrijeme ljetnjeg raspusta djelovao je u Prijedoru, među studentima i djacima.

Arrestirani, zarobljeni i orloveni, gdje su djelovali Milan Kitić i Nedo Babić/. Inače, naši omladinci, djeca ili studenti, koji su živjeli na selu, imali su uticaja u svojoj sredini, u svom selu.

Uspostavili smo i čvrstu vezu sa Banjom Lukom. Dolazio nam je nekoliko puta Djuro Inarčević i sa njime smo imali sastanke. Zatim nam je došao Osman Kurabegović. Odlazio sam i ja u Banju Luku. Ojčeva se da sam krajem aprila 1940. išao po literaturu u Banju Luku. Kodjutim, već sutradan sam bio povraćen od policije i zatvoren. Pretpostavljam sam da je moja hapšenja vezano sa Banjom Lukom i sakrio sam donosenu literaturu. U stvari, Nedo Babić je posao došao iz Beograda u Prijedor, što je nesretno došlo u ruke policije, pa su osumnjicima i zatvoreni Đorđe Atrić, Đorđe Babić i Stupar iz Banjskog No-

Arhivski broj	D. 1. 1. 1.
MBK	

vrlo je teško sudu reći ko je u to vrijeme bio simpatican, ko kandidat i on, jer je imalo mnogo omladinaa koji su bili organizovani po kružicama, proučavali se materijal i popularna literatura o Sovjetskom Savezu, njegovoj snazi i razvici itd. Tako je na idejnom planu razvijen rad kroz kružoke, susretanke i diskusije. Istina, nismo imali dovoljno organizacionog iskustva ali smo se snalazili i radili onako kako smo znali i kako su nam ovi savetjivali.

poslavili smo sebi sadetak da primamo u naše redove drugove sa željeznice, sa pošte itd. Tako smo primili dva drugova iz Pošte - Polu Glamočanina i Milu Lalića. Ostaje još, mislim, primljen je i Bogdan Stefanović, koji je radio na željeznici. Muzarem Suijenović i još neki bili su nam uporište u Mladnjači. U selima smo imali značajne uporišta / Stjepotinja,

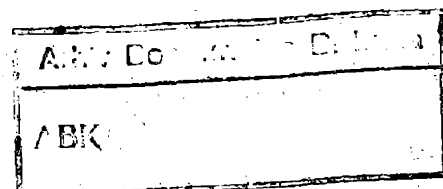
sta. Bilo nas je tada nekoliko u vezi sa literaturom i lecinom iz Beograda. Istovremeno sam i ja donio ono iz Banje Luke. To je izazvalo nestrpljenje medju drugovima u Banjoj Luci, jer su pretpostavljali da bi moglo doći do provale. Drugovi koji su imali vezu sa mnom iz Banje Luke pobjegli su iz Banje Luke radi predostrobnosti. Ostali smo u zatvoru oko 25 dana. Prilikom saslušavanja uspjeli smo da obmanemo policiju, izjavljujući da smo dobili skripte, a da nemamo veze sa lecinom, pa smo tako uspjeli da se izvučemo i nismo otpremljeni u glavnjaču.

To je ta veza sa Banjom Lukom, koja je kasnije bila sve intenzivnija. Došlo je i ljeto 1940. kada se organizuje kurs, koji smo pohađjali ja i Ilija Stojanović. To je neka vrsta skojevskog kurse, iako je u stvari bio partijski kurs /održan u Bugojnu/. Na njemu je bilo oko 80-100 prisutnih. Kurs je održan u šumi kod Koprivnice, blizu Bugojna. Bili smo tu nekoliko dana, ali smo otkriveni i morali smo se rezići. Na ovom kursu držana su predavanja sa temama i diskusijama. Onda je logorski život bio vrlo dobro organizovan; uz razne aktivnosti, sportske, kulturne itd. Za nekoliko dana smo stvorili prijatnu atmosferu dobrih odnosa, jer smo prvi put imali neosevan dodir sa omladinom, komunistima, što je govorilo o našoj snazi, gdje smo se upoznali sa ljudima i njihovim iskustvima u radu i sl. Zanimljivo je bilo naše putovanje. To su bile i prve provjere ljudi, naročito kada smo nosili literaturu od Banje Luke. Ponekad smo to obično bacali iz voza prije nego stignemo u stanicu, a prethodno smo odredili čovjeka koji će čekati na odredjenom mjestu. Sve se radilo prema prilikama, obzirom na opasnost koja nam je prijetila, jer smo bili pod prisмотрom. Studa i naša pažnja i opreznost.

Arhivna Dokumentacija B. Luka
ABK

U toku 1940. dva puta sam bio u rezervi bivše jugoslovenske vojske. Zbog toga sam prekidao rad po petnaest-mjesec dana, ali su ostali drugovi nastavljali. Jedna od najznačajnijih akcija bio je štrajk ljubijskih rudara u avgustu 1940. Štrajk se radio iz odbijanja zahtjeva radnike za povećanje nadnica i surovog obračuna uprave sa radnicima, zatim zbog teških uslova radnika, među kojima je veliki broj sa sela. To je i prvi organizovani dodir između radnika i seljaka koji su se uključili u štrajk. Prilikom štrajka, došlo je više žandarma koji su opkolili rudnik, kako bi se onemogućilo vršenje uticaja sa strane. Povoljna okolnost za nas je u tome što je dr Mladen Stojanović bio rudnički ljekar, pa je imao pristupa i svojim autoritetom neosporno uticao na moral štrajkača. Štrajk je trajao, čini mi se, pet nedjelja. U organizaciji štrajka, prišli su nam u pomoć drugovi iz Banje Luke, sa kojima smo održali nekoliko sastanaka i dogovora oko usmjerenja štrajka, oko prevlačenje i doturanja letaka koji su štampani u Banjoj Luci. Od Mjesnog komiteta iz Banje Luke bio je upućen u Prijedor Branko Babić - Slovenac, koji je se nama radio na usmjerenju štrajka. Kako je štrajk održavan u napetim uslovima, to je on, normalno, imao i politički karakter. Došlo je do još veće konfrontacije između radnika i uprave rudnika i vlasti. Već u to vrijeme imali smo i partijsku organizaciju u Ljubiji, u kojoj su bili: Drago Lukić, Tone Vikić, Orlovac, zatim Ivice Antunović. Slobodno se može reći da je štrajk organizovan od strane komunisti i partijske organizacije, koje je to pripremila preko sindikalne organizacije.

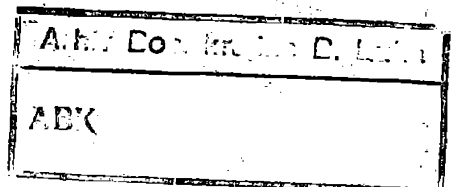
Štrajk je imao veliki značaj. On je imao odraza i

na okolna mjesta, pa su održani štrajkovi u Lješljanima. Za Bosansku Krajinu predstavljao je prvorezredni politički događaj u ispoljavanju snage i samosvijesti radnika. Pogotovo kada se gledalo na predstojeće ratne prilike i gaženje ljudskih sloboda: to je mobilizatorski delovalo na onaj kraj i na jačanje pokreta otpora. Pokazalo se da se, ako se radi organizovano, mogu izboriti određena prava.

U to vrijeme Mladen je bio angažovan. On je po sugestiji drugova iz Banje Luke bio vezan za Banju Luku, kako ne bi vezom se nama u Prijedoru izlagao nepotrebnoj opasnosti. Kada je štrajk bio pri kraju, dolazio nam je i Branko Babić - Slovenac, iz Banje Luke. Imali smo se njim sastanak, pa smo odlučili da se godišnjica otpočinjanja rata obilježi demonstracijama i protestima protiv rata i uvlačenja Jugoslavije u rat i njenog vezivanja za fašističku Geovinu, a za savez sa Sovjetskim Savezom. To su bile naše parole na spoljopolitičkom planu, a na unutrašnjem - borba za demokratska prava itd. Tu se produžila i nastavile borba za autonomiju Bosne i Hercegovine. Borili smo se i protiv skupšće, koja je tada izrasla.

Upravo tih dana, stigao sam iz rezerve. Održan je sastanak na kome je prisustvovao i drug Branko Babić. Uspjeli smo da pripremimo i organizujemo demonstracije u Prijedoru. Krenule se od Podlipa od mosta, prošle se kroz grad. Učestvovalo je nekoliko stotina demonstranata. Karakteristično je da je policija bila iznenađena. U početku nije ni reagovala. Otišli smo do željezničke stanice i krenuli drugom ulicom, kada je nastupila intervencija. Tek u toku noći bili su posatvarani oni za koje se znalo da su učestvovali i da su organizatori i kolovođe. Pritvoreno nas je oko dvadesetak. Istraga je

htjela da ustanovi ko je organizator demonstracija. Tada je sumnja na Esada Midžića, Iliju Stojanovića i Slobodana Marjanovića. Nastojali su da nađu dokazni materijal za one za koje su smatrali da ih treba goniti, jer su ih od ranije imali na spisku. Neki su pod pritiskom i batinanjem priznali /jedan brica i još neki/ imenujući ih kao organizatore. Međutim, mi smo na neki način uspjeli, pošto smo bili u jednoj zatvorskoj prostoriji, da utičemo, da je ovaj na drugom saslušanju porekao svoju izjavu i tako smo djelimično opovrgli policijsku sumnju.

To je bila veoma značajna akcija. Ta i zatvor je jedna vrsta škole. Pošto smo bili u istoj prostoriji, organizovali smo međusobne dogovore, pa smo čak imali i zajedno novine, iako je to trajalo oko desetak dana. Simpatije prema nama izražavane su na razne načine. Prvo nismo znali šta ćemo od hrane, cigareta i ostalog, što nam je upućivano u zatvor. I na ovaj način je ispoljavana podrška i solidarnost sa zatvorenicima.

I štrajk i demonstracije su podstakli širu aktivnost. Tada se stvaraju i druge partijske organizacije. Tada smo se podijelili na više organizacija. Postojala je ljubijaska partijska organizacija, dvije ili tri organizacije u Prijedoru, te u Brezičanima. Koliko mi je poznato, početak rata između Hrvatske i Sovjetskog Saveza dočekali smo sa oko 30-35 članova KPJ i preko 40 skojevaca, sa brojnim simpatizerima, omladincima i ostalima.

Učešće omladine se često zaboravlja. Brojni su omladinci koji su poslije okupacije 1941. otišli u Beograd. Većina tih omladinaca našla se prvih dana ustanka u Srbiji. Ve-

Arhiv Eoc. krajeva B. Lika

ABK

liki broj je prošao kroz ratnu školu i golgotu i mnogi su izginali. U prijedorsku gimnaziju išli su i omladinci iz drugih mjesta. Mi smo preko ovih omladinaca imali i vezu sa Sanskim Mostom i drugim mjestima iz okoline Prijedora. Vaspitanje kroz gimnaziju i neš uticaj na njih učinili su u ratu da su ti omladinci postali politički koresari i društveni radnici.

Koliko se sada sjećam, mi smo izvršili izvjesnu podjelu rada. Tako je Ilija Stojanović radio sa radniškom omladinom, Esad Midžić sa ženama, a ja sam imao vezu sa gimnazijom. Tako smo ušli u 1941. godinu i dočekali okupaciju naše zemlje.

Rat između naše zemlje i Njemačke zatekao me je kao rezervistu bivše jugoslavanske vojske. Zatekao sam se u Prijemu. Prije toga, pod kraj 1940. po sugestiji drugova iz Banje Luke, stvorili smo Mjesni komitet KPJ u Prijedoru. U prvom komitetu, pored mene su bili: Ilija Stojanović, Esad Midžić i Duško Brković. Iako se svega ne sjećam, znam da su sa organizaciju SKOJ-a zaduženi Ilija Stojanović i Duško Brković. Znam da je na sastanak Mjesnog komiteta SKOJ-a dolazio Rato Dugonjić i da smo se sa njim nalazili. Isto tako, na sastanku Mjesnog komiteta KPJ, opet bi se sretali isti drugovi. To je ili kraj 1940. ili početak 1941.

U vrijeme 1941. dok sam se nalazio u rezervi pa i kasnije, nastupilo je izvjesno nesnalaženje, ili bolje rečeno, nastupila je praznina u radu. Sticajem okolnosti, uspio sam da se izvučem iz logora u Brodu, kao bivši jugoslavanski vojnik, te sam došao u Prijedor. To je bilo drugom polovinom aprila 1941.

Međutim, težište okupatorskih mjera bilo je na građanskom sloju. Već u maju 1941. zatvoreno je više građana u

Arhiv Doc. ka. br. D. lista

ABK

Frijedoru, među kojima i dr. Vlado Stojanović. Tada se agitovale po selima da se kupi i predaje oružje: koristili su uglednije ljude iz Prijedora za ovu agitaciju, što je i garancija da će taoci biti pušteni. U međuvremenu je uslijedilo vješanje grupe građana, njih 30, u Sanskom Mostu. Mi smo se borili protiv toga da se predaje oružje. Istina, oružja je bilo malo, a ljudi su ga krili. Nama je već tada jasno da nam treba oružje. Bilo nam je jasno da neminovno predstoji sukob između Njemačke i Sovjetskog Saveza. Još prije, prilikom sporazuma Cvjetković - Maček, došlo je do konfrontacije. Tu su izvjesni nazovi demokratski elementi, naročito među hrvatskom inteligencijom, promijenili političku farbu. Od ranijih opozicionara postali su zagevernici sporazuma. Sporazum je opet izvršio oštriju diferencijaciju - ko je istinski demokrata, a ko kalkuliše na podjeli interesnih sfera između jednog i drugog hegemonizma, srpskog i hrvatskog.

Dolaskom ustaške "EDH" još jasnije se vidjelo ko je na kojoj strani. Među Hrvatima smo imali dvojicu-trojicu nazovi simpatizera /Miro Slišković i ostali/. Međutim, oni su odmah stupili u ustaše.

Arh. Co	
ABK	